

Docela velký hrdinství

Stál jsem v rohu tělocvičny čelem ke zdi. Oči mi střídavě těkaly mezi parketami a popraskanou omítkou na zdi. Ve vzduchu visel pach potu, slin a slz.

Kolem dokola stálo čelem ke zdi dalších několik desítek mužů. Někde za zády jsem tušil skupinu německých vojáků. Kromě občasných zvuků jejich podrážek otáčejících se na podlaze bylo v místnosti úplné ticho.

Už dávno jsem ztratil pojem o čase. Ještě se nestmívalo a podle ničeho jiného se ani přibližná hodina určit nedala. Svoje hodinky jsem nechal na nočním stolku. Neměl jsem důvod si je dnešní ráno, kdy nás sem všechny odvedli, nasazovat, nikam jsem se nechystal. Ještě teď jsem měl košili z poloviny vytahanou z kalhot.

A minuty ubíhaly. Jedna za druhou.

Později mě napadlo: „Jak to, že se mi ani jednou za celou tu dobu nezachtělo na záchod?“ Do dneška sám nevím. Možná to bylo tím příšerným strachem, možná nervovým vypětím. Taky jsem neměl hlad, to až když nás pustili zpátky domů.

Bál jsem se. Všichni jsme se báli. Nevěděli jsme, co se děje. Nevěděli jsme, co se bude dít. Nevěděli jsme, proč tady jsme, ale hlavně jsme neměli tušení, jestli jsou v pořádku naše manželky a děti. Všichni jsme se o ně báli. A oni se mezitím báli o nás. Stejně jako my neměli tušení, proč jsou všichni muži ze Zdic zavřeni na dvou různých místech ve vesnici. První část v Sokolovně, druhá nedaleko, v Hostinci Krále Václava IV. Netušili, co se s námi stane, jak dlouho tohle potrvá, jestli se vrátíme. Ani jestli něco hrozí jim samotným. Silnice ze Zdic byly uzavřené. Nezbývalo nic jiného, než čekat.

Myslel jsem na svou ženu a jediného syna. Úpěnlivá představa mi i přes všechno kolem uvízla v hlavě jako skoba.

Skřípot ve špatně promazaných pantech a rychlé kroky dávaly naději... Nevím na co, ale nic nemohlo být horší než tahle strašná nejistota. Několik tlumených slov v němčině. Nedokázal jsem pochytit ani kontext. Pak se celou tělocvičnou ozval zvučný hlas, mluvil opět německy: „Budete s námi chodit jeden po druhém. Začneme tady vpravo. Nikdo jiný se ani nehne.“ Slyšel jsem, jak pevná ruka dopadá na rameno jednoho z mých sousedů a několikery vysoké boty vycházejí ze dveří se špatně promazanými panty. Tohle nebylo ani trochu dobré.

A minuty ubíhaly. Jedna za druhou. Nikdo se pořád nevracel, aby odvedl druhého zprava, dalšího z nás. A já už se zase ztratil v čase.

Ale nakonec se vrátili. Odvážil jsem se trochu potočit hlavu, abych aspoň trochu viděl, co se za mnou děje. První vyvolaný už stál zpátky v řadě. Jeho souseda po pravici právě vyváděli dveřmi ven. Úpěnlivě zaskřípaly, když je za sebou zavírali.

Takhle se to opakovalo ještě několikrát. Ještě několik mužů postupně odvedli a nechali je zas nastoupit zpátky do řady. Ještě několikrát jsem za zády slyšel děsivé úpění zrezivělých pantů.

Zřejmě se to táhlo už moc dlouho. Jedny těžké boty dopochodovaly zhruba do středu tělocvičny a rozkázali nám, abychom se všichni otočili. Udělali jsme to všichni najednou a všichni velmi pomalu, jako bychom po noci strávené v temném pokoji roztáhli závěsy a pro změnu koukali do palčivě zářícího slunce. Po několika hodinách strávených těsně vedle sebe jsem si mohl poprvé prohlédnout své spoluvězně. Svěšená ramena, pod tíhou svých vlastních těl už měli všichni pokrčená kolena, oči bázlivě roztěkané po místnosti a okolních tvářích. Ruce u pasu v pěst, ale ne zaťaté, byly povolené, jako by v nich už nezbyla žádná síla. Byli vyděšení stejně jako já. Kdybych měl být upřímný, řekl bych, že jsme vypadali jako stádo prasat před zabijačkou.

„Včera před desátou hodinou ranní bylo na jednoho z našich vojáků, když se vracel do Plzně, za vesnicí z polí střeleno. Pokud se viník nepřizná, každou hodinu zastřelíme vás devět.“ Nastala dlouhá odmlka. Všichni jsme se po sobě rozhlíželi. Pryč byly dobré sousedské vztahy, každý z nás přemýšlel, kdo nás do téhle noční můry dostal. Ale nikdo se nepřihlásil. Ještě chvíli se na nás ten německý voják díval stejně jako my na sebe navzájem. Pak jenom zakřičel: „Otočit!“ a při hromadném přešlapování vyšel z místnosti. Panty zaskřípaly a nikdo už se zas vůbec nepohnul.

Nebyla to dlouhá doba, rozhodně ne tak dlouhá jako doposud. Opět přišel ten voják a rozkázal, abychom se rozešli do svých domovů. To bylo vše.

Ležel jsem na pohovce, hlavu v maminčině klíně. Hladila mě po vlasech a druhou rukou objímala moje ramena, jako by mě nechtěla pustit. Hodiny nad dveřmi odbíjely další nekonečnou chvíli nevědomosti a nejistoty. Na okenní parapet přistál nějaký pták, nadzvedl jsem hlavu, abych si ho mohl pořádně prohlédnout. Maminka se zvedla z pohovky a šla se na něj podívat zblízka. Odletěl hned, jak přistoupila k oknu. Ona ale dál rukou přidržovala záclony trochu odhrnuté a vyhlížela ven. Pozvedla několik prstů, jako by zdravila někoho na opačné straně ulice. Ještě nějakou dobu tak nehnutě stála, ani se už nerozhlížela, pak se vrátila ke mně na pohovku. „Neboj, je v pořádku, brzy se vrátí.“

Netuším, jak dlouho to trvalo, později jsem měl pocit, že to musely být celé dny. Ale nakonec jsem pod okny uslyšel vysněný známý rytmus rychlých kroků a stisknutí kliky. Dveře se

otevřely tiše bez jediného vrznutí. Vrhł jsem se tatínkovi do náruče. Padł dolů na kolena a pevně mě objal, pak i maminku. Na nevědomosti už nezáleželo.

Stál jsem v rohu tělocvičny čelem ke zdi. Oči mi střídavě těkaly mezi parketami a popraskanou omítkou na zdi. Ve vzduchu vysel pach potu, slin a slz.

Hlava mi běžela na plné obrátky, nestíhal jsem své vlastní myšlenky, a to se pořád jen točily kolem toho samého. Nezbyvalo moc času, nevěděl jsem kolik přesně, ale každou chvíli ho ubývalo.

Říkal jsem si, jestli nepřemýšlím nad úplnou hloupostí, jestli nedělám chybu, že to vůbec jen zvažuji. Pak zas, že to musím udělat. Nevěděl jsem, proboha já nevěděl! Trásla se mi kolena a potily dlaně.

Musel jsem se zhluboka nadechnout. Jestli se nikdo nepřizná, za pár minut nás tady bude o devět míň. Nebo možná jich. Někdo to musel udělat. Někdo! Proč ne ten, kdo to doopravdy udělal? Nevěděl jsem. Ale jestli to neudělá on, bude to muset udělat někdo jiný.

Musely zbývat už jen poslední minuty. Podíval jsem se opatrně po mužích, kteří stáli vedle mne. Měli skloněné hlavy, jeden se bez hlesnutí modlil se zavřenýma očima, další zavíral ruce křečovitě v pěst a pak je zase povoloval. Neznal jsem ho křestním jménem, věděl jsem jen, že má manželku a tři děti. Mně nebylo ani pětadvacet, neměl jsem nikoho kromě rodičů a sestry. A ti přece měli ještě jeden druhého. Snažil jsem se dýchat zhluboka, abych ovládl splašené srdce.

Lidé se rmoutí, když umře někdo mladý. Nemyslím, že je to o něco horší, než když umře někdo starý. A možná je to přece i naopak, dožít se stařeckého věku je nade vše krásné, dokud nemáte shrbená záda, pomalé cupitavé kroky, v ruce hůl a v hlase tíhu všech těch let. Všechny bývalé přátele za hřbitovní zdi. A když umře hrdina, hrdina, který všechny zachránil, lidé přece slaví. Představil jsem si svou bustu odlitou z bronzu, ale pousmát se mi nepodařilo.

Co když budou věřit, že jsem to opravdu udělal já? Chtělo se mi zabušit pěstí do zdi. Místo toho mi po tváři stekla slza. Ne, přesvědčoval jsem se. Ne, snažil jsem se uvěřit. A uvěřil jsem. Toho by rodiče nikdy nebyli schopni.

Hodina musela být skoro u konce, musel jsem to udělat teď. Už jsme se nesnažil nijak ovládnout splašený tep.

V dílně chybět nebudu, lehce za mě seženou náhradu. Tentokrát jsem se při představě kluků, jak se při práci nahlas smějí, opravdu pousmál. Po tváři mi stekla ještě jedna slza. Rozloučil jsem se v duchu s rodiči i se sestrou a v jednom pohybu se otočil.

Trásl se mi hlas a já si přál, aby mě zastřelili hned teď a tady.

Takhle to teda aspoň znám z vyprávění. To víte, já už si to taky jenom těžko pamatuju. Vždyť jsem byl tehdy ještě malej kluk.

No samozřejmě, že to byla jenom báchorka. Ten voják si to celý vymyslel, protože se vracel z dovolenky, já už nevím kam, jestli do Plzně... Měl tam bejt v deset hodin a nestíhal, tak si vymyslel, že na něj bylo za Zdicema z polí střeleno.

A toho mladýho kluka? Víte, Němci byli v tomhle takový docela důsledný. Vzali ho za Zdice a ptali se ho, odkud střílel a tak. No, a to nesouhlasilo. Pak teda zjistili, že si to ten jejich vymyslel. Ale jeho už nepustili. Poslali ho do koncentráku a tam byl až do konce války. Ale jak říkal, bylo tam s nim dobře zacházeno. Asi věděli, že se takhle obětoval. To od něj bylo takový hrdinství... docela velký hrdinství.